

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Michaely Bejčkové a soudců Ondřeje Mrákoty a Vojtěcha Šimíčka ve věci žalobkyně: **Bystroň facility s. r. o.**, Bieblova 6, Ostrava, zastoupené advokátem Mgr. Michalem Machkem, Dlouhá 6, Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí ze dne 25. 1. 2022, čj. 48000/001085/22/020/SA, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2023, čj. 22 Ad 8/2022-30,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 10. 2023, čj. 22 Ad 8/2022-30, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

[1] Zákon č. 300/2020 Sb.^{*)} umožnil, aby byla zaměstnavatelům v souvislosti s epidemií covid-19 prominuta platba pojistného za zaměstnance vztahující se k červnu, červenci a srpnu 2020. Prominutí pojistného však bylo mj. podmíněno udržením alespoň 90 % zaměstnanců a jejich mezd oproti březnu 2020. Soud nyní řešil (*už potřetí, a vždy ve věci osob spojených s nynější žalobkyní*) otázku, zda nárok na prominutí pojistného měly osoby, které v březnu nikoho nezaměstnávaly, ale uplatnily prominutí za zaměstnance, kteří pro ně pracovali v červnu až srpnu.

1. Popis věci

[2] Společnost Bystroň facility uplatnila jako zaměstnavatelka v červnu, červenci a srpnu 2020 prominutí platby pojistného podle zákona č. 300/2020 Sb. (o prominutí pojistného).

^{*)} zákon o prominutí pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti placeného některými zaměstnavateli jako poplatníky v souvislosti s mimořádnými opatřeními při epidemii v roce 2020

[3] Okresní správa sociálního zabezpečení Ostrava ale při následné kontrole zjistila, že společnosti nárok na prominutí pojistného nevznikl. Nesplnila totiž zákonné podmínky: zaměstnávala pracovníky až od dubna 2020, ne však v březnu 2020, jak předpokládal zákon. Okresní správa proto uložila společnosti povinnost uhradit dlužné pojistné (ve výši přes 650 tisíc Kč) a penále (ve výši přes 150 tisíc Kč. Společnost se proti platebnímu výměru odvolala, Česká správa sociálního zabezpečení však odvolání zamítla.

[4] Společnost podala proti rozhodnutí o odvolání žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě a uspěla s ní. Podle krajského soudu ze zákona neplyne, že by osoba uplatňující prominutí pojistného musela být zaměstnavatelem už v březnu 2020. Zákon sice předpokládá, že prominutí pojistného může uplatnit jen zaměstnavatel, tím ale musí být jen v měsících červnu až srpnu 2020, za které prominutí uplatňuje. Společnost tak nemusela mít v březnu žádné zaměstnance.

[5] Zákon přitom stanovil podmínky prominutí pojistného tak, aby zaměstnavatelé nesnižovali počet zaměstnanců nebo jejich mzdy v porovnání s březnem 2020. Účelem zákona je tedy udržet zaměstnanost i výši mezd. Společnost tyto podmínky i účel naplnila, pokud se počet jejich zaměstnanců i úhrn jejich mezd zvýšil – společnost totiž měla v březnu nula zaměstnanců a v měsících červnu až srpnu 2020, za které uplatňuje prominutí pojistného, jich měla více než nula.

[6] Není pak důvod rozlišovat mezi osobami, které měly v březnu jediného zaměstnance (a podmínky prominutí pojistného by tedy splnily), a osobami, které v březnu žádné zaměstnance neměly, ale přijaly je až později (nejpozději v měsíci, za který uplatnily prominutí pojistného).

2. Kasační stížnost

[7] Česká správa sociálního zabezpečení podala proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. Trvá na tom, že zákonné podmínky prominutí pojistného jsou splněny jen tehdy, pokud je společnost zaměstnavatelem už ve *srovnávacím* měsíci březnu 2020. Společnost však v březnu zaměstnavatelem nebyla – tím se stala až v dubnu –, a tak nesplnila podmínky prominutí pojistného. Není přitom podstatné, že společnost vznikla v listopadu 2019, neboť v té době nikoho nezaměstnávala. Krajský soud tak vydává společnosti za jakéhosi zaměstnavatele bez zaměstnanců.

[8] Cílem zákona o prominutí pojistného pak bylo pomoci udržet zaměstnanost v době koronavirové epidemie. Pokud společnost nebyla před touto epidemií zaměstnavatelem, o pomoc k udržení zaměstnanosti v tomto případě nešlo. NSS navíc už dříve uvedl, že text zákona je jednoznačný, a není jej tedy třeba vykládat jinými metodami.

3. Právní hodnocení

[9] Kasační stížnost je důvodná.

[10] Zaměstnavatel má nárok na prominutí pojistného, činil-li počet jeho zaměstnanců v pracovním poměru účastných na nemocenském pojištění v posledním dni kalendářního

pokračování

měsíce aspoň 90 % počtu těchto zaměstnanců v posledním dni března 2020 [§ 2 odst. 1 písm. b) zákona].

[11] Zaměstnavatel má nárok na prominutí pojistného, činil-li úhrn vyměřovacích základů zaměstnanců v pracovním poměru za kalendářní měsíc aspoň 90 % úhrnu vyměřovacích základů zaměstnanců v pracovním poměru za březen 2020 [§ 2 odst. 1 písm. c) zákona].

[12] Společnost vznikla v listopadu 2019. V březnu 2020 neměla žádné zaměstnance. Ti u ní byli evidováni počínaje dubnem 2020. Prominutí pojistného žalobkyně uplatnila za všechny měsíce, které podle zákona přicházely v úvahu, tedy za červen, červenec a srpen 2020. V těchto měsících zaměstnance měla.

[13] Otázkou nyní je, zda společnost splnila zákonné podmínky podle § 2 odst. 1 písmem b) a c) a mohla uplatňovat nárok na prominutí pojistného za červen až srpen 2020, pokud nebyla v březnu 2020 zaměstnavatelem. NSS tuto otázku vyřešil v rozsudku ze dne 29. 2. 2024, čj. 10 Ads 303/2023-28. Podle něj zákonné podmínky splňuje jen ta osoba, která byla zaměstnavatelem už v březnu 2020, ne ta osoba, která se zaměstnavatelem stala až od dubna 2020 nebo v následujících měsících.

[14] Zákon o prominutí pojistného totiž označuje osobu, která má za splnění zákonných podmínek nárok na prominutí pojistného, jako *zaměstnavatele*. Zákon ale pojem zaměstnavatele sám nedefinuje. Je proto třeba vyjít ze zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Podle něj je zaměstnavatelem právnická nebo fyzická osoba, která zaměstnává alespoň jednoho zaměstnance [§ 3 odst. 1 písm. a)].

[15] Také ze znění § 2 odst. 1 písm. b) a c) zákona o prominutí pojistného plyne, že osoby uplatňující prominutí pojistného mají mít v měsíci, za který uplatňují prominutí pojistného,

- alespoň 90 % počtu zaměstnanců oproti počtu těchto zaměstnanců v posledním dni měsíce března 2020; nebo
- alespoň 90 % úhrnu vyměřovacích základů zaměstnanců oproti měsíci březnu 2020.

[16] Tím dal zákonodárce zřetelně najevo, že osoba uplatňující prominutí pojistného musela být zaměstnavatelem už v měsíci březnu 2020, a tedy musela už tehdy mít alespoň jednoho zaměstnance. Tomuto jazykovému výkladu nasvědčuje i použití spojení „*těchto zaměstnanců*“ v § 2 odst. 1 písm. b), které podle soudu svědčí o tom, že zákon spojuje prominutí pojistného se zachováním určitého počtu zaměstnanců, který zde byl v březnu 2020.

[17] Pokud by ostatně zákonodárce zamýšlel, aby nárok na prominutí pojistného vznikl i osobě, která v březnu 2020 neměla žádné zaměstnance, ztratily by obě nyní vykládané podmínky na významu. Není totiž sporné, že osoba uplatňující prominutí pojistného musela být zaměstnavatelem v měsících, za které prominutí uplatnila. V červnu až srpnu tedy musela zaměstnávat alespoň jednoho zaměstnance. Pokud by se však stav v červnu až srpnu porovnával s březnem – kdy tato osoba žádné zaměstnance neměla a výchozí hodnota tedy byla nula –, ztratilo by porovnání s březnovým stavem smysl. Osoba s jediným

zaměstnancem nebo jakýmkoli vyšším počtem zaměstnanců v červnu až srpnu by totiž podmínku zachování alespoň 90 % oproti stavu v březnu vždy splnila.

[18] Podmínky prominutí pojistného podle § 2 odst. 1 písmem b) a c) tak nemohl splnit ten, kdo v březnu 2020 nikoho nezaměstnával.

[19] Tomu odpovídá i smysl a účel zákona. Zákon sám uvádí, že prominutí pojistného má kompenzovat hospodářské následky vzniklé zaměstnavatelům v souvislosti s výskytem koronaviru (§ 1 odst. 1). Podle obecné části důvodové zprávy jsou podmínky nároku na prominutí pojistného nastaveny tak, aby se zaměstnavatelé snažili zachovat zaměstnanost u svých zaměstnanců. Základní podmínkou pomoci zaměstnavatelům tak je, že zaměstnavatelé výrazně nesnížili zaměstnanost ani objem mezd poskytovaných svým zaměstnancům; respektive ne o více než 10 % oproti březnu 2020. Tím se podporuje zachování zaměstnanosti na začátku období po uvolnění přísných opatření proti šíření nákazy koronavirem.

[20] Zvláštní část důvodové zprávy k § 2 odst. 1 písm. b) uvádí, že cílem podpory zaměstnavatelů je udržet co nejvyšší zaměstnanost, která pak bude přispívat k obnovení ekonomického růstu. Navrhuje se proto udržet zaměstnanost alespoň na úrovni 90 % stavu před pandemií. Výchozím měsícem pro porovnávání počtu zaměstnanců bude březen 2020.

[21] Podle zvláštní části důvodové zprávy k § 2 odst. 1 písm. c) má tato podmínka prominutí pojistného zajistit nízký, nejvýše desetiprocentní, pokles mezd.

[22] Smyslem a účelem zákona tedy bylo jednorázově prominout placení pojistného těm zaměstnavatelům, kteří měli nějaké zaměstnance už před vypuknutím koronavirové pandemie, a tím je motivovat ke snaze o zachování pracovních míst. Protože epidemie vypukla na území ČR právě v březnu 2020, zvolil zákonodárce tento měsíc jako poslední „běžný“ před utlumením hospodářského života celé země. Výklad smyslem a účelem zákona tedy také podporuje závěr, že prominutí pojistného náleží jen osobám, které měly zaměstnance už v březnu 2020.

[23] Nelze proto souhlasit s krajským soudem, že při posuzování nároku na prominutí pojistného není důvod rozlišovat mezi osobami, které měly v březnu být jen jediného zaměstnance – a které žádné zaměstnance neměly. Prominutí platby pojistného totiž představuje dobrodíní ze strany státu. Taková úleva však není nepodmíněná a neomezená; naopak je vázána na splnění konkrétních a předem daných podmínek (rozsudky NSS ze dne 1. 8. 2023, čj. 1 Ads 60/2023-24, bod 17; a ze dne 24. 1. 2023, čj. 2 Ads 116/2022 - 30, bod 21). I když tedy podmínka „být jen jediného zaměstnance“ v březnu 2020 nepřipadala krajskému soudu podstatná, byla pro tuto věc klíčová. Představovala totiž dělicí kritérium pro to, komu nárok na prominutí pojistného vznikl, a komu ne, neboť smyslem prominutí pojistného bylo pomoci právě jen „předcovidovým“ zaměstnavatelům.

[24] NSS proto dospěl k opačnému závěru než krajský soud: na prominutí pojistného měla nárok jen ta osoba, která byla zaměstnavatelem už v březnu 2020. Společnost však v březnu zaměstnavatelem nebyla. Nesplnila tedy podmínky podle § 2 odst. 1 písm. b) a c) zákona a nárok na prominutí pojistného jí nevznikl. Správní orgány jí proto pojistné správně doměřily.

pokračování

4. Závěr a náklady řízení

[25] Česká správa sociálního zabezpečení se svou kasační stížností úspěšně, a NSS proto napadený rozsudek krajského soudu zrušil. V dalším řízení je krajský soud vázán názorem NSS a rozhodne v něm i o nákladech řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. srpna 2024

Michaela Bejčková
předsedkyně senátu